

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnštvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Petsto goldinarjev namenjenih kranjskim učiteljem za nemščino v šolah.

V kranjskem deželnem zboru je eden izmed najhujših kričačev nemško-liberalne svojati, dr. Schrey, nasvetoval, naj se iz deželne blagajnice 500 gl. dovoli nagrade tistim ljudskim učiteljem, ki bodo tudi na dvorazrednicah marljivo slovenskej deci vbijali nemške besede, nemščino.

Zoper ta nasvet zglasili so se odločno in krepko slovenski poslanci dr. Vošnjak, L. Svetec in dr. Zarnik.

Po nadrobnem poročilu v dunajskem listu „Tribüne“ štev. 286, povzamemo sledeče: G. dr. Vošnjak je rekel: „nasvet ovi meri na ponemčevanje in narodno iztrebljenje Slovencev, ter nasprotuje naravnost § 19 osnovnih pravic, kder je vsakemu narodu v Avstriji zagotovljeno narodno pravo. Deželni šolski svet zaukazavši nemščino učiti celó v dvorazrednih šolah, je prelomil ustavo. Ko so Slovenci imeli večino v deželnem zboru, ni jim nikdar ne na misel prišlo, nemškim Kočevarjem slovensščino v šole zaphati, čeravno so nekatere srenje za kaj takšnega prosile; sedanji šolski svet pa tišči po sili celo v dvorazrednice nemščino, čeravno številne srenje slovenske odločno ugovarjajo in se branijo. Večina deželanov je slovenska in deželna blagajnica ni za to, da bi se z njenimi denarji raznarodovanje pospeševalo. Sicer se pa postopanju deželnega šolskega sveta ni čuditi: kajti v njem sedi deželni šolski nadzornik Pirker. Temu ni mar za napredek šolstva, ampak da bi Slovence ponemčil. Prebivalstvo je bilo uže sprva tako razjarjeno zoper njega, da so žandarji dobivali nalog, njega varovati. In še dan današnji se obnaša učiteljem nasproti kakor kakšen paša. On nima drugega namena, kakor da slovensko deco raznaroduje in slovenske učitelje na Kranjskem napeljuje, za Judeževe groše pri nemškem „Schulvereinu“ se potegovati, da v raznarodovanje Slovencev sodelujejo. Nadzornik Pirker je se pa tudi nemškim Kočevarjem zameril, ker jim je očital, da imajo trepaste obraze

in da so zelo sprideni. („So tölpelhafte Gesichter habe ich uoch nicht gesehen. Die Gottscheer sind ein ganz verkommener Volksstamm und ein Bataillon Soldaten wäre zur Auffrischung der Race nothwendig.“ Duhovnikom nagaja, ker učiteljem zamerja, če k njim zahajajo. Jaz sem pa sploh zoper to, da bi se 500 gl. dovolilo. Oni učitelji, ki za izdajstvo svojega naroda brepenijo po Judeževih groših, ti si jih naj pri nemškem „Schulvereinu“ izberačijo.“ (Burno priznavanje od strani narodnih poslancev in na galerijah.)

Deželne vlade predsednik g. Winkler je v svojem govoru potrdil resnico tega, da je Pirker nespodobno govoril o Kočevarjih, to pa vpricho dveh uradnikov.

Za njim je besedo dobil poslanec g. Svetec. Rekel je: „ljudske šole nimajo namena, da bi se deca v njih učila kterečkoli tujega jezika. Le materinščina gre v takšne šole. Tako velja na celem svetu, pri Nemcih, Francozih in Italijanib. Tujih jezikov se naj učijo v srednjih šolah. No, in v to svrbo bi pri nas vsaj v prvih razredih se moralo na gimnazijah in realkah učiti slovenski, dokler se naša deca ne privadi nemščini. Učenje nemščine v malih, v ljudskih šolah meri na ponemčenje Slovencev, do sedaj brez uspeha. Pravijo: kmet mora nemški znati. Vendar ta tirjatev se ljudem le na videž prav zdi, namreč zato, ker je na gimnazijah vse nemško in noben fant tje v šole ne more, če ne zna nemški, in ker sodnijski in politični uradi kmetu na dom pošiljajo nemške odloke in pozive.

Od 100 slovenskih fantov gre k večjemu jih 5 v srednje šole, ter potrebujejo nemščino le, ker je tu vse nemško. Toda ostalih 95 ne potrebuje tega in toraj brz vse pozabi, ko zapusti šolske klopi. Zato imajo srenje prav, ki ugovarjajo zoper vpeljevanje nemščine v ljudsko šolo in deželni šolski svet jim dela silo, katero postava prepoveduje. Vlada bi tega ne smela trpeti. Zavoljo nemščine bode deca v drugih predmetih zaostajala; vesten učitelj ima itak dovolj dela s temi

in je prisiljen, jih zanemarjati, ako še za nemščino kaj časa najti hoče. Ako še sedaj slovenske učitelje nagibajo, naj bi se za Judeževe groše zanimali, tedaj je pa vendar pomisliti, da deželni zbor slovenske dežele Kranjske ni kakšna podružnica nemškega „Schulvereina“, deželni zbor potrebuje denarjev za druge reči.“ (Burno priznavanje od slovenskih poslancev in po galerijah.)

Naposled je se oglasil še slovenski poslanec dr. Zarnik. Ta je djal: „nemški kazino pa nemško-liberalna večina v tem zboru pa deželni odbor in deželni šolski svet, vsi ti so jedno in isto društvo. Sedanja večina v tem zboru je zavisna od milosti ministra grofa Taaffeja, njena namera pa je Slovence na Kranjskem ponemčiti. Zavoljo 500 fl. se sicer to ne bode dognalo, vendar paziti nam je vsakako. L. 1870. ni bilo ne duha ne sluha o nemščini v naših ljudskih šolah. Poznej so jo sklačili v 4razrednice, potem v 3razrednice in sedaj uže v 2razrednice. Skoraj bodemo na Kranjskem tam, kakor so na Štajerskem, kder uže v 1razrednice tiščijo nemščino in so v slovenske Haloze poslali učitelja, ki ne zna nič slovenski. Še haje delajo na Koroškem. Tukaj so slovensščino iz slovenskih šol celo izpodili, v njih se podučuje samo le nemški uže od prvega razreda naprej. Slovenski otroci koroški še niti slovenskega tiska brati ne znajo. Katehetje so se pritožili, da ne morejo katekizma rabiti.“

No, in deželni šolski svet koroški je odgovoril, da slovenskim otrokom ni treba katekizma brati znati in kateheti lahko ustno krščanski nauk deci v glavo spravljajo. Zato rečem, da se moramo vsakemu podobnemu početju pri nas precej ustavljati. Letos bi nagrado dajali provizorično, drugo leto definitivno in naposled nam utegnejo slovensščino v šolah za dveri postaviti. Pirker bil je nekđaj narodnjak. Ko je pa videl, da se z narodnjaštvom ne pride hitro naprej do mastne službe, izneveril je se narodu svojemu, postal odpadnik, renegat, in dela kakor vsi renegatje na ponemčenje Slovencev. Minister Taaffe je djal, da ne pripušča ne Nemcev pa ne Slovanov k steni pritiskavati. Zako pričakujem, da bode deželne vlade predsednik ustavil izvršenje vsakega sklepa, kateri bi narodnim pravicam Slovencev nasprotoval“ (Burno priznavanje od slovenskih poslancev in po galerijah.)

Nemškutarji in nemčurji so v Ljubljani toraj dosta grenkih čuti morali. Oddahnili si so potem, ko so na svojo večino zanašaje se sklenoli iz deželne blagajnice zajeti 500 fl. kot nagrado kranjskim učiteljem za nemščino v ljudskih šolah 2razrednicah.

Gospodarske stvari.

Južna železnica in trženje z lesom v Podravji.

II. Trgovci z lesom v Podravji štajerskem in koroškem so doposlali državnemu zboru sle-

dečo prošnjo: „Gospodarske razmere v spodnjem Štajerskem (in tudi jednako na Koroškem) so jako žalostne zavoljo zaporednih slabih letin. Kmetje so prisiljeni, kapitala založenega v gozdih lotiti se, ako hočejo sbajati. Kakor povsod, priteplo se je tudi semkaj takšnih ljudij, ki se na stroške ubogih bogatijo. Lesa moramo toliko več posekati, kolikor menje denarja nam za nja ponujajo. Cele planine so uže slekli, gozde posekali, pa niso pazili na gozdarske postave. Tako je pridobljeni od očetov kapital uničen ali brez vrednosti, posestnik je siromak, upnik zgubi denarje, država pa prejšnji davek.“

Huda, žalostna napaka je, da železnice nekaterim lesnim trgovcem tarife ali vožnino zmanjšujejo, drugim pa ne. Menjši posestniki, trgovci ne morejo toraj sami svojega lesa v denar spravljati, ampak večjim in od železnice s predpraviciami nadarjenim podjetnikom po slepi ceni prodavati. Takšen večji podjetnik ali lesni liferant je ogerski jud Hirschler. Ta človek ima sam znižano vožnino na južnej železnici, refakcije, in toraj strahuje vse posestnike in lesne trgovce v Podravji. Uže l. 1880 so se slednji pri železniškem ravnateljstvu pritožili, pa ni pomagalo veliko; le malo so vožnino vsem znižali, a Judova predpravica do še bolje znižane vožnine ali „refakcija“ njegova je ostala.

Sedaj veljajo tarife od l. 1881 za vse pošiljatve lesa po južni železnici nad Ptuj do ogerskih štacij. Kdor pošlje menje, kakor 100 vagonov, ta plača 1 gl. 70 kr. od vagona in milje; če pa odpošlje ravno 100 vagonov, tedaj plača menje, namreč 1 gl. 55 kr. od vagona in milje; pri odpošiljavi 300 vagonov še menje, namreč 1 gl. 45 kr., od 600 vagonov pa samo 1 gl. 35 kr. in najmenje, če naloži 1000 vagonov, kajti v tem zadnjem slučaju mora samo 1 gl. 25 kr. od vagona in milje naštet. Iz tega je razvidno, da so mali trgovci in posestniki na slabem, veliki podjetniki pa na dobrem, ter onim na škodo; kajti oni ne zmorejo tolike vožnine in toraj les rajši Judu predajo, ki tako naloži skoro vselej po 1000 vagonov, pa tudi ceno lesu nastavlja nizko, kakor se mu spoljubi. Tega bi ne bilo, ako bi poprek za vsako število vagonov, toraj za vsakega človeka, jednaka vožnina bila nastavljena. (Konec prih.)

Novi način ozdravljanja vrančnega prisada in drugih kužnih bolezni.

Pasteur je našel, da se glivice kurje kolere pri umetni reji ne pomnožujejo s trosom, ampak s pomočjo razdelitve. Na podlagi te iznajdbe hotel je napraviti tudi iz glivic vrančnega prisada tak tros, ki bi živino, kateri se je ta tros vcepil, obvaroval vrančnega prisada, kakor je bilo zadnjič povedano o kurji koleri.

A to se mu ni tako hitro posrečilo. On je našel, da glivice vrančnega prisada leta in leta na zraku in dežji ležati utegnejo, pa vendar od

svoje morilne moči nič ne izgubé, to je, one zmerom nov tros delajo. Še le proti koncu lanskega leta se mu je posrečilo, umetno rejo glivic vrančnega prisada napraviti, katere glivice so sposobne, ako se jih živini vcepi, dotične živali pred vrančnim prisadom obvarovati. Pristaviti je pa treba, da imenovane glivice na pr. pri govedi drugače, kakor pri ovcah delujejo.

Ako se toraj zdrave živali s tvarino, katera ima v sebi oslavljeni tros (virus) vrančnega prisada, cepi, kakor kozé, potem so te živali pred nalezenjem vrančnega prisada obvarovane.

Se ve da naprava te tvarine ni tako priprosta ter je treba zato dosti znanja in vednosti; sicer je znano, kako Pasteur to „limfo“ dela in bi se tedaj po njegovem navodu dala povsodi napravljati.

Vrednosti je tako imenitne in neprecenljive ta iznajdba, da nekateri, in še celó učenjaki, toliko časa niso hoteli priznati, dokler niso skušnje to popolnoma dokazalo, katerih nekaj hočem še pozneje navesti. Pri mednarodnem medicinskem kongresu v Londonu začetkom avgusta meseca se je pa uže Pasteur izrazil, da on v svojem laboratoriji uže ne more več toliko „limfe“ napraviti, kolikor je francoski gospodarji zahtevajo.

Čeravno z velevažnim Pasteurjevim pojasnilom, kaj je bistvo vrančnega prisada (črma), nismo dobili gotovega zdravila o tej najsilovitejši živinski bolezni, dobili smo vendar neprecenljiv nauk, kako zabraniti razširjevanje njeno, in to je posebno imenitno za vse gospodarje, kakor tudi za one, ki imajo opravilo pri živini, ki je po tej bolezni poginila.

Okuženje z vrančnim prisadom se tako le godi: Živina, ki je po tej kugi poginila ali se za to kugo bolna pobije, se po obstoječi postavi zakoplje; glivica, katera je vzrok bolezni in katera napolni vso kri trupla, živi potem v zemlji, okoli zakopane živali naredi se namreč nov tros. Ta tros ne bi bil škodljiv, ko bi v zemlji ostal, a črvi in druga golazen ga na dan prinesejo. Potem se pa ta tros z dežjem, obdelovanjem zemlje itd. na daleč okrog zanese, pride v hleve ali pa ga živina z rastlinami vred na paši v-se dobi.

(Konec prihodnjíč.)

Kako vinu plesnivi duh vzeti.

Ako se je plesnivi okus v vinu še le pred kratkim časom pokazal, tako je mogoče v tem slučaju vino s tem ozdraviti, da ga v čisti, močno požvepljeni sod pretočič in potem prav močno z jajčjim beljakom ali pa z jesetrinim mehurjem čistiš. Ako pa vino že močno po plesu diši, tedaj je le težko plesnivi duh iz njega spraviti. Priporočali so sicer razna sredstva, tako vino zopet ozdraviti, ali njih vspeh je več ko dvomljiv. Pravijo, naj se debel, rudečkasto-žolti koren v vročem pepelu speče in potem na špagi v sod obesí. Sod se potem zabije in pečeni koren 6—8 dni v

vinu viseti pusti. Po tem času je pre plesniv duh iz vina odpravljen. Tudi ječmen ali pšenica 5 do 6 kilogramov na hektoliter do rujave barve povojena in v podolgasto vrečico vsuta in v sod obešena v 6—10 urah vinu neprijeten duh vzame. Dalje se še tudi sledeče sredstvo nasvetuje. Ko se je vino v novi sod pretočilo, se vzame na en hektoliter 3—4 kilograme sladkorja. Ta množina sladkorja se v 5 litrih bolnega vina na ognji raztopi in ko zavreje, se vse to v sod k drugemu bolnemu vinu vlije. Sod se vendar ne sme trdo zapilkati, ker vino precej močno zavreje. Brž ko se je vrenje poleglo, se vino v drugi čisti sod pretoči in z jajčjim beljakom ali pa z jeseternim mehurjem čisti.

Zelena jabelčna listna uš.

Ta mrčes je za mlada drevesa posebno v drevesnicah velik škodljivec. Najrajše se loti jabelčnih, bobotno rastočih mladik, pa tudi gruševih, kutinih, češpljevih, jerebikovih in glogovih mladik. Pokončati ga je zelo težavno, a ravno zdaj je čas zato. Najprej se to še posreči, ako se gleda zalegi do živega priti, kar se najprej takole zgodi. Zdaj meseca oktobra je zalega zelene listne uši po steblih mladih dreves zaležena. Tudi na pritličastih sadunosnih drevesih so listne uši kaj rade doma. Zalega se pa še najprej uniči, ako se deblo, veje in popki z raztopljeno glino, ilovico ali navadno prstjo precej na debelo prevlečejo in se jajčka tako s prstno prevleko pokrijejo. Pod to odejo se zalega pre zaduši, popki pa spomladi vendar lahko brstijo in poganjajo. Tudi drevesni vosek je dober zato. Kakor se je že reklo, so posebno drevesnice temu škodljivcu podvržene. Tudi tukaj se mora na povedani način proti listni uši postopati, posebno na šušljenkih in na okah okuliranih mladih dreves. Pobeljenje z apneno vodo isto tako listno uš pokonča. Da se žive listne uši od drugod na naša drevesca priselijo, temu se ve da ni ubraniti, vendar pa take priseljenke niso tako silno škodljive, kakor one na drevesih samih izležene. Tako saj trdijo skušeni vrtnarji.

(Zrnsko kupčevanje) slabo kaže, vedno več zrnja dovažajo iz Rusije, Rumunije, pa tudi iz Amerike, zadnji čas uže moko. Cena našim pridelkom pada.

(Novo vino) iz Frauheima, Radiselskega plačujejo v Mariboru po 60 gl. štrtinjak.

(Sejmi) 21. v Celji, Sevnici; 22. oktobra v Mariboru, 24. oktobra v Ribnici, Vidmu.

(Sejmi na Koroškem) 24. oktobra Celovec, Gmind, 28. oktobra Gutštajn, Kapla, sv. Lenart, sv. Mohor, Saksenburg, 31. oktobra Podklošter.

Dopisi.

Iz Ptuja. Kakoršen prijatelj je našim kmetom g. Pisk, vidi se tudi iz sledečega: Po postavi

pripada okrajem, v katerih živi nad 30,000 duš, 40 do 42 okrajnih zastopnikov. Ptujskemu okraju pripoznalo se njih je 40 in sicer: veliko posestnikom 10, velikim obrtnikom 10, deželnim občinam 10, Ptuj 8, Gori 2. Ker pa je tačas v celem okraju le samo 9 oseb, ki se štejejo med velike obrtnike, to je med tako trgovce, ki brez priklad plačujejo najmanje po 60 fl. dače; zato ta skupina ne more imeti 10, ampak le samo 9 zastopnikov; ti pa so samo sledeči gg. Ferš, Fürst, Jurca, Kasper, Kaiser, Kazimir, Pisk, Švab in Vegšajder, vsi sami Ptujčani. Visoka c. k. deželna namestnija je zato lani pred volitvami v soglasji z deželnim odborom za prav spoznala: da taisti okrajni zastopnik, ki bi še velikim trgovcem pripadal, ko bi njih bilo bar 10, ima se dodati skupini deželnih občin. To pa g. Pisku in zgoraj imenovanim ni šlo v glavo ter se njih osem, g. Jurca se njim ni hotel pridružiti, obrnol do c. k. okr. glavarstva češ: ni pre v redu, ka se je ta njim nepripoznani deseti dal vsem deželnim občinam vkup kot edenajsti, ampak imel se pre dati edino le občini Ptuj. Na čelu teh kmečkih prijateljev se ve da ni nikdor drugi kot znani, ali bolje rečeno, nezna se še odkod „privandrani“ Pisk, in samo čuditi se moremo, kako da sta mogla inace mirna, razumna in Slovencem ne sovražna gospoda Ferš in Kazimir tudi kaj takega podpisati. Dobro zavrnol jih je g. okr. glavar rekši: c. kr. namestnija je celo prav storila, ka je edenajstega dala deželnim občinam, ki plačujejo blizo 25krat toliko dače, ko z ono naredbo nezadovoljni vsi skupaj. Ta Pisk je pač le nekaj celo poseben ptič, ki bi našim vrlim kmetom kaj rad celo po svojem piskal. Dobre prijatelje ima kmetsko ljudstvo med meščani, to je res: Eden njih sladko nagovarja, naj se raje ne trudijo k okrajnej skupščini, saj bodo že meščani brez njih vse dobro opravili; drugi se njim zareži: „Ös pauern pleipe pajm enkern pflueg“ češ; z onimi 36.000 fl. okrajnih priklad bomo že mi gospodarili, vi le samo plačujte, kar vam mi naložimo: tretji predrzne se celo proti naredbi deželne namestnije in deželnega odbora rovati, in skušava bar eden glas kmečkim občinam odvzeti. Kaj niso si ti ptiči vsi podobni? In itak se še najde kde kateri, pa nerazume takega piskanja, pa ne vidi katerej stranki se ima pridružiti. Kako dolgo še čemo biti svojevoljna podlaga tujčevi peti?

Iz Središča. (Narodna svečanost.) II. Modrinjak je bil srednje in trdne postave, širokopleč in debel. Sliko jegovo ima g. dr. Modrinjak v Mariboru, po katerej je svečanosti odbor več fotografičnih slik oskrbel. — Obraz ima duhovite poteze; čelo je visoko in lepo obokano, oči žive, ustnice malo napete. Stanko Vraz piše o njem: „Ljudi što so ga poznavali, hvale ga, kao čoyjeka umnostna, učena, ugodno i poštena.“ Glede gospodarstva bil je Modrinjak jako natančen in skrben, radi tega je zapustil sorodnikom svo-

jim lepo premoženje. — Pri gospodarskih opravilih je hotel vedno sam biti; sode nabijati, orati, dela v strugarstvu niso bila pri njem nič kaj nenavadnega. — Večkrat, ko je kdo prišel po spoved, mogel je na njivo, kjer je našel gospoda župnika orati. Ob slabih letinah se je rad pritoževal, da se mu slabo godi, posebno pri sv. Miklauži. — O njegovem preteklem boljšem stanju pri sv. Tomaži je kratko povedal: „Kaj sma s Tomažekom pripravila, boma z Mikložekom zapravila.“ Veselje do dela je bilo Modrinjaku prirojeno; on ni se sramoval, akopram je premožen župnik bil, nikakega težkega dela. O njegovih lepih lastnostih pravi Stanko Vraz, da je bil blag, dober, vesel in gostoljuben človek. (Dalje prih.)

Iz Ljubljane. (Nove knjige vernim dušam v pomoč.) Katoliška družba v Ljubljani je izdala in založila iz nemškega prestavljene bukve „Pomoč dušam v vicah“, ki so namenjene in posebno pripravne pospeševati pobožnost za duše v vicah, in torej zaslužijo, da pobožni Slovenci za nje zvedo. Cela ta knjiga obstoji iz dveh delov; I. del str. 1—140 ima naslov „Premišljevanje“; II. del str. 141—320 „Molitve in pobožnosti“. Prvi je bolj teoretičen; v njem se opisuje bistvo vic, v čem da obstoji trpljenje vernih duš, in da je mogoče, pa tudi naša dolžnost, kakor tudi naš silni dobiček, njim pomagati. Premišljevanja, poduki, nagibi in prigodni razdeljeni so po zgledu „Šmarnc“ na vse dni meseca listopada. Drugi del je pa bolj praktičen, ker ima podobo navadnih molitvenih bukev, ki zamorejo kot take s svojimi molitvami od sv. meše, spovedi, sv. Obhajila, sv. Križevega pota, raznoterimi družimi molitvami slehernemu pobožnemu kristjanu služiti za v cerkvi in doma. Po pravici sme se reči, da nimajo zastoj te bukve naslova „Pomoč dušam v vicah“, in da po svojem namenu, obsegu in notranji vravnavi morejo se šteti med naj boljše te vrste. Ako jih človek pazljivo prebira, zdi se mu, kakor da bi bil sam v duhu prestavljen v vice, ter ondi v duhu gledal nepopisljive bolečine trpečih duš, slišal njih jok in zdihovanje, kako milo prosijo pomoči. Ob enem so prijatlu vernih duš, bi rekel, kakor na jezik položene molitve in pobožnosti, katerih naj se posluži, ter jim tako zdatno pride na pomoč. Dobi vajo se omenjene bukve pri katoliški družbi v Ljubljani, stari terg št. 13 mehko vezane po 45 kr. trdno vezane po 50 kr. — V platnu vezane veljajo 65 kr., z usnjatim herbtom 70 kr., vse v usnji 75 kr., z zlato obrezo 1 gld. 10 kr.

Dr. Anton Jarc.

Iz Orehove vesi zunaj Maribora. (Slovensko uradovanje — cenilne komisije — letina.) Velikokrat je že „Slov. Gospodar“ slovenskim županom priporočeval slovensčino v uradih, pa žalibog nekteri rajši drago „sekreterje“ plačujejo, ali pa prav „halbtajč“ uradujejo, misleči, s slovenskimi dopisi se oblastnijam zamerimo.

Prazen strah, temveč smemo mi onim „birokratom“ zameriti, ki naš narodni jezik kot „Sausprache“ imenujejo. Da smo mi prepotrpežljivi in miroljubni, to naši nasprotniki spoznajo. Znano je, da slavno c. k. okr. glavarstvo v Mariboru, gotovo pa tudi še drugi uradi slovenske dopise rado sprejemajo. Najdemo pa celo takih županov, ki slovenskih dopisov sprejemati nečejo. Tukaj najvim samo eden izgled iz občine „Črešnovske pri Slov. Bistrici: „Wird dem löblichen Gemeindeamte . . . . . Gegenwärtige nicht verständliche Zuschrift mit dem Bemerken rückgewiesen, dass die Amtssprache eine „deutsche“ A. daher Zuschriften nur in der Amtssprache erledigt werden können u. s. w.“ Tamošnji g. Oberpurgermajster“ in sekreter (Sorschagg) je menda mislil, občinski predstojnik se mu bo za ta nauk gotovo zahvalil! — Plačilni nalogi so se posestnikom za dačo za leto in prihodnje leto doposlali, iz katerih je razvidno, koliko večja bo v prihodnje. Te številke so res strašanske in vidi se, kako dobro so cenilni možje ceniti znali. Cenitve so bile drage. Upamo, da bodo vsaj reklamacije uspeha imele, sicer posestnikom zavoljo prevelike dače ni mogoče shajati. — Dobre letine smo se močne veselili, ker se je vse tako lepo kazalo, pa imeli bomo le srednjo letino, ker koruzo so črvi skoz stebila prevotlili, in vsled tega je drobna ostala. Veliko škode nam pa dela neprestani dež, krompir gujije, ajda se ne da žeti in obletuje, in ozinima se sejati ne da.

Od sv. Vida na Dravskem polju. (Naj se z v é.) „Jaz podpisani se s tem z možbesedo obvezem, v okrajnem zboru vedno glasovati z narodno stranko. Pri sv. Vidu 12. maja 1880 F. Šoštarich.“ Tako se glasi še dobro shranjeno pismo, ki ga je imenovani svojevoljno in lastoročno napisal, ko so ga narodnjaki pitali, če bi on sprejel volitev v okrajni zastop, ako bi ga narodna stranka našim vrlim kmetom za volitev priporočila. Kaj pa nas je skušnja o tem možaku naučila? Kako se je obnašal Vidovski Šoštarich v okrajnem zastopu? Jeli zvest ostal danej možbesedi in vedno glasoval za ono, kaj so naši odlični narodnjaki spoznali, da bo ptujskemu okraju na hasek? Pri prvej sednici okr. zastopa na Vrbanovo l. l. ko so bile volitve v okrajni odbor, se je eden od kmetov izvoljeni zastopnik, kakor se ob svojem času v „Slov. Gosp.“ bralo „modro zakesnil“ in ta eden bil je Šoštarich. Narodna stranka, premda so nekteri že takrat sumljivo z glavo majali, itak mu je to „modro zakesnjenje“ prizanesla in še ga celo zvolila v okrajni odbor. Dalje čitalo se je po raznih slovenskih novinah, ka je bil med onimi tremi Judeži, ki so dne 4. aprila v okrajnem zastopu proti ustanovljenju okrajne branilnice glasovali, tudi F. Šoštarich; in poslednji „Gospodar“ prinesel nam je vest: med onimi, ki s vsemi kremplji se trudijo oživiljenje nam tako potrebne okrajne branilnice ovirati in odlagati kam do sve-

tega — Nikoli, bil je zopet preljubenzjivi naš Šoštarich. Kako se Vam, mili rojaki, dopade „možbeseda“ našega vidovskega po sili Nemca? Kaj zasluzi tak okrajni zastopnik, ki s svojim glasovanjem vedno dela proti želji onih, ki so ga zvolili? —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Magjari zavzemajo zopet prvo mesto, njihov upliv je skoraj v vseh vprašanih odločilen, to pa ne samo v ogerskih deželah, ampak tudi v Bosni in Hercegovini, pa še v naših zadevah. Sedaj uplivajo močno tudi na zunanjo politiko našega cesarstva, kajti začasno vodi magjarski g. Szlavy po smrti barona Hajmerla ministerstvo zunanjih zadev in desna roka ali prvi sekcijski načelnik mu je zopet magjarski politikar plem. Kallay. — Moravski c. kr. namestnik baron Korb je naglo umrl v teatru Brnskem, ljudje obžalujejo njegovo smrt, ker je bil vsestranski pravičen, tudi Slovanom. Naslednika mu namigavajo ministra Konrada. Bog daj! — Nemški liberalci so zopet debelo legali, češ da kmalu propade minister grof Taaffe, toda minister stoji ali sedi prav trdno, pač pa se liberalci kavsajo med seboj. Najhujši tevtonje, ki verujejo v „Tagespošto“, „Marburgerco“ in „Cillier Zeitung“, hočejo vse Nemce strobiti v „nemško-narodno“ stranko. Toda dr. Suess, plem. Plener, dr. Czeditk itd. se bojijo, da ne bi taka stranka nikoli v Avstriji doplezala do ministerskih stolov, ker odbacuje konservativne Nemce in napada Slovane. Zato ovi možje druge strune napenjajo in pravijo liberalnim Nemcem: naj bodo Slovanom saj nekoliko prijaznejši. To je pa ogenj v streho; omenjeni tevtoni ali urgermani se kar jeze tresejo in psujejo na Plenerje, Suesse, Czeditke itd., ter jim očitajo sebične namene itd. Naj se le kavsajo, kakor jim ljubo in drago, dokler se ne spametvajo. — V kranjskem deželnem zboru je poslanec Detela nasvetoval, naj se v Ljubljani osnuje kmetijska šola; res čuda, kako kranjski poslanci še le po 20 letih potrebo takšne šole spoznajo. Volil je se tudi jednoglasno odbor, ki bode priprave delal za svečano obhajanje 600-letnice, da je Kranjska prišla pod žezlo vladarjev iz Habsburške hiše. — Koroški poslanec Tengg je tožil, zakaj porotniki vsi jednake nagrade dobivajo brez ozira na to, da so nekateri blizu sodišča doma, drugi pa daleč proč; on svetuje, naj se vsakemu 15 kr. potnine izplača za kilometer, in dnina 2 gl. Poslanec Horner je zahteval, naj žandarji županom na roko hodijo, kedar je pomoči treba zoper neubogljive posle in delavce postopati. Poslanec Petrič je nasvetoval, naj bi se rok za gruntve reklamacije podaljšal. Njegov nasvet bil je sprejet, ali bo kaj pomagal, o tem dvomimo. — Hrvatski poslanci in profesorji Vrbančič in Vojnovič bili so o priliki saborskih volitev iz

službe djani, sedaj baje dobita službe nazaj. — V Budimpešti se poslanci sedaj prepirajo, kaj bi cesarju in kralju odgovorili na prestolni govor; večina bo sprejela gotovo Jokay-jevo zmerno adreso, medjimurski poslanec Urvary pa drži s poslancem Helfyjem, ki hoče ogerske dežele od naših celó odtrgati, colninsko linijo na meji potegniti in vzajemno armado ali vojsko na dvoje razklati. Čudno je tudi to, da rumunski poslanci in hrvatski z vladino stranko vlečejo, srbski pa vsem nasprotujejo, ter zahtevajo, naj Avstrija popusti Bosno in Hercegovino. Nezloga med temi narodi jači magjarsko silo.

Vnanje države. Severno Nemčijo in Angleško je te dni silni vihar nadlegoval; morje je grozno vkipelo in nižje ulice v mestih Bremen, Hamburg poplavilo, mnogo ljudi je vtonilo. Bismark se je vendarle pogovarjal s francoskim politikarjem Gambetto, o tem ni več dvomiti, pa tudi na Ruskem je ta mož bil bržej ko ne. — Ruski car se je preselil v Gačino, grad na južnej strani od Petrograda. Namerava baje obiskati Kijev in potem priti v Levov, da se snide z našim cesarjem. — Turški sultan je Francozom in Angležem zobe pokazal, ko so oni svoje ladije oklopnice poslali v Egipt; sultan je namreč tje uže naprej napotil dva svoja višja oficirja, ki imata nalog, egiptovskega vicekralja odstaviti, če bi se ne hotel braniti zoper Angleže in Francoze. — Italijani še vedno lovijo po zaveznikih; pravijo, da si njihov kralj Umberto vendarle resno prizadeva, z našim in nemškim cesarjem sniti se in zvezati. — Francosko sedanje ministerstvo odstopi v mesec dneh in potem zasede najbrž Gambetta s svojimi pristaši ministerske stole. V Afriki je general Sabatier 800 Arabov pobil in druge v pobeg zapodil. — Ubogi in od Angležev hudo zatirani Irči napravili so politično društvo, imenovano: deželjska — liga (zaveza), ter so skušali po postavni poti pomagati si; toda angleška vlada neče nič zdatnega za Irce storiti, ter je začela narodne voditelje zapirati. Ugrabljen in zaprt je toraj Parnell, Dillon, Kelly, Brien, Sekston, Kvin, kar je narod strahovito razburilo, v večih mestih prišlo je uže do krvi prelivanja; vlada odpošilja naglo vojakov v razdraženo Irsko.

Za poduk in kratek čas.

Kula Ali paše Čengić-a.

I. Čas, kateri vse prinese, pripeljal je tudi toli zaželeno priliko, da zamorem dragomilim čitateljem „Slov. Gosp.“ iz svojega bogatega dnevnega zapisnika zopet nekoliko črtic o svojem potovanji po Bosni, Hercegovini, Dalmaciji in Istriji podati in ponuditi. Res! od prevažnega 1878. leta do danes napisalo se je mnogo dobrega in resničnega o Bosni in Hercegovini po raznih časnikih in znanstvenih knjigah, pa morebiti ne bodem razžalil res-

nice, ako denem, da sem med nabranim vršajem našel več smetnega plevela kakor zdravega zrnja in to ne le v nemških tim več tudi v slovanskih in slovenskih spisih. Dotičnih pogrškov naravnost pobijati mi ni dovolj niti časa niti prostora, pa mimogredé hočem tu in tam laž s stola zapoditi ter resnico na-nj posaditi. Sicer pa živo in željno želim, da bi se prijazni bralci nad temi črticami tako kratkočasili, kakor se pisatelj ni dolgočasil, ogledovaje in občudovaje krasne kraje, ljube ljudi, zanimive navade in mične šege.

Našemu zdravniškemu oddelku št. 15 bila sta v Sarajevu dva lazareta s 760 boleniki v skrb in vodstvo izročena. V prvem na prav prijetnem kraju pri vhodu v mesto stoječem, ležali so samo ranjenci. Ko sem dne 26. avgusta 1878 l. prvokrat med nje prišel in sprevidel jih nezvano, nepopisljivo revščino, zbolelo me je globoko v srci in duši, ker jim ni bilo pomagati. Ležali so križema po hodnikih in sobah, po dvoriščih in kletih, nekteri na umazanih turških posteljah, drugi na goli slami ali oprhlem senu, tretji na trdih, grčastih deskah, ogrnjeni v svoje še krvave plajšče. Tu se je zvijal v groznih bolečinah lovec, kateremu je svinčenka predrla rebra, prsi in še desno roko; tam je milo zdihoval pešak Franc Karlovega polka, ker ni znal, kamo bi se obrnil, da počiva mirno in lahko, ker so ga rane skelele na desnej roki, v levem bedru in na vratu. Poleg njega je ihtel kanonir — živa podoba strašnih dušnih muk in telesnih bolečin — zdravniki so mu jemali ravnokar levo nogo, da mu rešijo vsaj življenje. In tam v poslednjem sobi, pred ktere vhomom je moral vsakdo, ki je bil vanjo princsen, popustiti svojo edino tolažbo — sladko upanje — tukaj so se krečevito bojevali junaki bledega obraza in hladnorosnega čela z onim neprijateljem, ki se ne dá več premagati. Teh prežalostnih prizorov, ki so se tu vršili, zabil ne bodem vse svoje žive dni; vtisnili so se mi tako globoko in neizbrisljivo v dušo, kakor vdolbi kipar spominski napis v marmornato ploščo. — Druga bolenišnica se je nahajala v poslopji nekdanje turške vojaške akademije. Posamezne sobe so bile prav prostorne in z lepo pisanimi malarijami preoblečene. V kate-terej so se zbirali in šolali mladi turški vojaki, bila je napravljena za zidom, na okrog divanhana ali sedeži za učence, na sredi pa je stal stol za učitelja. Po kotih so bile razmetane raznovrstne turške in francoske knjige, iz katerih se je nabirala turška mladež vojniških znanosti in umetnosti. Čudil in še prav močno sem se čudil in so se čudili moji tovariši, ko najdemo med temi učnimi pripomočki Cambrai-skega škofa Fenelona preimenitno, klasično delo: „Les aventures de Telemaque, dogodbe Telemakove“, katere mnogo-krat natisnene in na vse kulturne jezike preložene knjige slava bode trajala, dokler bode jezika, v katerem je pisana. Naj brž je to francosko Odi-sejo čital kateri turških zdravnikov, ki so vsi ra-

zumeli francoski in tudi govorili, se vê, ker so se v Parizu šolali. Proti nam so se prav vljudno in dostojno obnašali. V omenjeni edno nadstropje visokej hiši, po katere sobanah so še nedavno doneli veseli glasovi mladih muhamedanov, odmeval je sedaj jok in stok okolo 400 sirot, ki so si na dolgem in težavnem potu našli hudih boleznih kakor griže, legra, vnetja pljuč, mrzlice in drugih ednakih nadlog. Odprl še nisem bil dobro dur prve velike sobe, ko mi že vdari sem iz kota na uha pojemajoč glas: Jezus! prijatelj dragi! kako pa ti semkaj zaideš? in nasproti mi podaja koščno roko dolgoletni blagi sošolec Jože Lever, katerega je na maršu zgrabila in skoro do kosti osušila grozovita trešljika, tako, da nikoli ni več prav okreval. Učiteljval je pozneje na meščanski šoli v Celji, in letos ga je zavratna bolezen položila v hladno gomilo. Ostal bode vsem prijateljem v naj blažjem spominu. Have pia anima! — V katero koli sobo sem stopil, vrgel me je skoro okuženi sopuh ritanski nazaj, posesno, ko sem obiskal one, katere je trpinčila vročinska bolezen ali tifus. Večje zmešnjave še menda ni bilo med boleniki v Jeruzalemu pri vodnjaku Betesdi v trenutku, ko je angel vodo zmezil in jej podelil moč, da ozdravi prvega, ki se nje dotakne. V petih dneh izročili smo jih 22 bosanskej zemlji na katoliškem pokopališču, ki leži zunaj mesta na desnem obrežju Miljačke tik pravoslavnega ali grško-iztočnega. Dva belca nekega muhamedanskega meščana vozila sta jih po 4, 5 ali še več ob enem skozi dolgi tabor na kraj začasnega miru. Premnogi si je srčno želel, ne sicer ozdraviti, ampak le doma umreti in v domačej zemlji počivati; pa je čakal in čakal a ne dočakal, da se mu izpolnijo sladke nade. Veseli se pa naj v nebeskej domovini!

(Dalje prih.)

Smešničar 42. Služabnik je grajščakov koš rakov z listom vred v mesto nesel. Med potom pa se vsede, koš v stran položi in sladko zaspi. Med tem se mu pa vsi raki iz koša potepejo. V velikem strahu donese on list brez rakov h grajščaku. Ta ga prebere, ter se nad služabnikom znosi, rekoč: „Tu v listu stojijo pa raki! kaj je to?“ „Hvala Bogu,“ reče zdaj služabnik, „da ste jih le našli; ko sem malo pospel, so mi iz koša ušli.“ Slavomil.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za pogorelee v Canjkovi na Ogerskem darovali 300 fl.

(General Szapary) znan iz vojske v Bosni je nevarno zbolel; ne more ležati ne stati, vedno v postelji naslonjen sedi.

(Kot učitelji) nastavljeni so Fr. Pirkmajer v Lembahu, Jož. Huber v Kapeli, S. Ornik v Radgoni, Leopoldina Mayer v Ptuj, v pokoj stopijo: J. Doležal, J. Gaulhofer, Fr. Vojaček in J. Treuensfeld.

(Zvezde repatice) se letos izredno pogosto prikazivajo, zvezdogledeci so sedaj uže šesto zagledali.

(Hudo pretepel) je hlapec H. Babič iz Pobrežja pod Mariborom pijanega Jur. Zelenka iz Dupleka in baje v Dravo vrgel. Blizu Ptuja so Zelenka izvlekli mrtvega.

(Lovec 19. bataljona) 22 letni J. Jazbec bil je v Šopronu od nekega vrtnarja po naključbi vstreljen.

(Osepnice) razsajajo pri sv. Miklavži na Ptujskem polji.

(Pri sv. Juriji pod tabrom) sta se dva posestnika s kamenjem zadevala in fantiču V. Južni oko izbila, ker je tepež gledal.

(Razdražena sova) je pri Lipnici viničarju, ki je gnezdo razdiral, desno oko izkrampnola.

(K ptujskemu glavarstvu) pride koncipist J. Supančič plem. Haberkorn, plem. Neupauer gre v Lonč.

(V Porečah na Koroškem) je se v nekej rudi kamenje zasulo in enemu delavcu glavo do čista razdrobilo drugemu pa desno nogo, prvi je mrtev, drugi pa v bolnišnici Celovskej!

(Snega) je mnogo zapalo po planinah globoko v doline; vreme je se pa na bolje obrnol; pričakujejo dovolj jasnih in toplih dnij, da bodo delo v vinskih goricah in na njivah opravili.

(Stare desetake) sprejemajo še samo le trgovci, kateri jih na Dunaj pošiljajo.

(Iz Medjimurja) nam piše kralj. ugar. honved, kako lažnjivi pogorelci na Štajersko hodijo slame, denarjev itd. beračit. Vsak, kdor res sme iti na takšno beračenje, mora imeti seboj dovoljenja prvič od srenje, drugič od notaroša in tretjič od stolnega sodnistva.

(V loterijo) na Dunaji je nedavno nekdo v Pragi stavil številke 3, 31, 53 ter zadel pravo terno. Ker je vplačal 6 fl. potegol je blizu 30.000 fl.

(Vojniški „pürgrarji“) imajo sedaj svoj „Deutscher-Schulverein“.

(V Dravo skočila) je 30letna, oženjena Liza Strasser v Muti in utonila, zapustivši 4 otroke.

(Strahovito djanje) zgodilo je se na Ogerskem v Paloti: mož je koso poslonil k drevesu, kder je žena blizu položila dete, kosa se prevrže in prereže detetu vrat, mož to zagledavši se razsrđi, prebodne ženo z nožem, a ko jo vidi mrtvo, se obesi na drevesu.

(Za reguliranje Mure) je Radgonski okrajni zastop dovolil iz okrajne blagajnice 30000 fl.

(Iz Razborja) se nam piše, kako so v Hotljah na Koroškem v Pliberškem okraji letos 2 človeka ubili; prvega dne 20. avgusta t. l. namreč 32letnega Vrbana Kokolca iz Razborja, in drugega dne 9. oktobra t. l. namreč Antona Kalžnika iz Črne. Matevžev Janez v Hotljah ga je pri nekem voglu počakal in potem z drvom po glavi mahnil, da se je mrtev na tla zvrnol.

Listić: G. K. v M. smešnica je predolga, g. K. pri sv. Duhu nad Lučanami: smešnica predolga in nevarna, bi dobili tožbo na glavo. G. A. B. v ptujske okolici: dopis je močno žaljiv za Vašega župana, da se ognemu sodnji, vrgli smo ga v papirni koš, no, in zakaj volite take ljudi v župane! G. K. v Saleški dolini: ne gre v javnost, isto velja g. H. St. ki nam je pisal o dekletih teriljah v Berkoveh. M. Prosin, prav imate o „Antikristu.“ G. D. v M. kakor vidite smo uža preskrbljeni, tedaj hvala! Dopisi iz Ribnice in Zamajec, Ptujškega polja, Gradca prilično.

Loterijske številke:

V Trstu 15. oktobra 1881: 72, 42, 62, 8, 84.
V Linci „ „ 47, 15, 42, 32, 82.
Prihodnje srečkanje: 29. oktobra 1881.

Najnovjši kurzi na Dunaji.

Papirna renta 76.77 — Srebrna renta 77.95 — Zlata renta 94.40 — Akcije narodne banke 833 — — Kreditne akcije 372. — 20 Napoleon 9.37 — Ces. kr. cekini 5.60 —

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . . .	8 90	6 40	4 60	3 20	5 70	5 80	5 90							
Ptuj	8 35	6 —	5 12	3 —	5 60	—	5 70							
Gradec	9 56	6 58	5 65	3 50	5 62	—	5 52							
Celovec	9 16	6 63	5 70	3 52	5 55	—	—							
Ljubljana . . .	9 95	6 35	5 —	6 43	6 10	5 60	5 90							
Varaždin . . .	8 60	6 75	5 20	3 —	4 80	6 50	4 80							
Dunaj } 100	12 98	7 60	9 77	7 62	7 50	8 85	— 20							
Pešt } 100	12 65	8 75	7 60	7 65	6 97	6 82	6 30							

Raznovrstne, najboljše očale

napravlja in popravlja mariborski urar

Ferd. Dietinger.

2—3

1—3

Lep beli oves

želi kupiti, kolikor ga le kdo hoče prodati,

Jož. Kadlik

v Mariboru, Burgstrasse šte. 22.

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdej naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

1—3 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.

Razpis.

Na trirazredni, v III. plačilni vrsti stoječi, dekliški šoli v Ljutomeru je služba učiteljice eventualno podučiteljice za defenitivno podeljenje razpisana.

V nemškem in slovenskem jeziku popolnoma zmožne prositeljice imajo svoje obložene prošnje do 5. decembra t. l. po predpisanem potu pri krajnem šolskem svetu v Ljutomeru vložiti.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru

dne 18. oktobra 1881.

2—4

Harmonična zvonila

z jarmi vred proti poroštvu, da so dobro vglasbena in iz najfinaše robe.

Zvončke za na steno, zvončke za službo v cerkvi, za 3, 4, 5 glasov po 6, 8, 10 fl. eden.

Dalje:

Cerkvene svetilnike

lustre, svetilnice, svetilnike za na steno, kanontablice, masivne iz zmesi zlatu podobne po izvrstno okusnih modelih lite, ki se krasno svetijo kakor bi zlate bile, in so trpežne za več kakor 100 let, solidno delane in jih po nizkeji ceni priporočuje

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.